

Kazakhstan

Rusija, Volgograd

Radi opširnosti teksta prisiljeni smo ga objavljivati u nastavcima, jer bi ovaj zanimljiv i uzbudljiv putopis ispunio pola našeg časopisa. Tako u ovom broju možete čitati prvi od tri dijela

Kazakhstan, dugo očekivani trenutak - asfalt!!

Na svilennoj

Iako s Talijanima još nismo riješili čiji je zapravo Marko Polo, "samo naš" pustolov Darko se u društvu Georga i Martina otisnuo na dalek put koji je zacrtao njegov prethodnik - Svilenom cestom prema Kini. Za trideset dana prevalili su 14.273 kilometra kroz 14 država, raznolike egzotične kulture, trinaest pustinja, nekoliko velikih rijeka i beskonačnih stepa. Napatili se u Kazahstanu, bili zarobljeni dvije noći na turkmenskoj granici, stotinu puta imali rasprave sa policijom, više puta bili opljačkani od policije i carinika, a naš vrli Varaždinac je u trenucima očajja izjavio da više nikada neće izvan Europe, da bi kasnije dodao: Glupost! Nešto me uvijek vuče dalje, još dalje...

PIŠE, VOZI I SNIMA: **DARKO LABAŠ**

Legendarna Svilena cesta (Silk Road) proslavila se po karavanama kamila koje su svilu prevozile iz Kine u Evropu. Sve se to zbivalo nakon što je Marko Polo otkrio kopneni put do Kine. Već duže vrijeme proganja me ideja otići Yamahom što je moguće dalje u Aziju, baš po svilenj cestu. Na tome putu nalaze se i gradovi iz priča o 1001 noći, Buhara i Samarkand, koji je iz davnina poznat kao najljepši grad na svijetu. Još je samo trebalo naći nekog dovoljno ludog da mi se pridruži. A tu nije bilo dileme, Georg je uvijek za takve akcije. On je još nagovorio svog

prijatelja Martina, te smo dogovorili termin, tj. rezervirali mjesec dana vremena. Znali smo da to nije dovoljno, ali više od toga nitko od nas nije mogao odvojiti. Trebalo je nabaviti ukupno sedam viza, a na tome se radilo nekoliko mjeseci prije polaska. Morao sam ići dva puta u Beč, jednom u Budimpeštu, te bezbroj puta u Zagreb. U uredu HAK-a nabavio sam i dokument bez kojeg ne bih mogao ući motorom u neke azijske zemlje, to je carnet ili triptih. Samo on je stajao 280 kuna uz akontaciju od 5.000 kuna, koju sam dobio vraćenu nakon puta. Vize i pozivi potrebni za vize stajali su oko 2.000 kuna plus troškovi putovanja do veleposlanstava. Mje-

sec dana prije putovanja putovnica je bila doslovno ispunjena vizama, trebalo je još samo skupiti lov i spremiti sve stvari za put. Uzeo sam nešto rezervnih dijelova za motor (sajle, svječiće, ručice, dijelove električke, zadnju gumu i ulje), dosta kamp opreme, odjeću za trideset dana proračunato na minimum, lijekove, kozmetiku, foto opremu, i to je to.

Dan prvi

Već jučer su iz Tirola stigli Georg i Martin. U mojoj radionici još jednom pregledavaju svoje BMW-e R1150 GS, te po gradu kupuju neke sitnice koje su zaboravili uzeti. Krećemo oko podneva. Opraštam se sa svojimima, tu su i neki od mojih prijatelja, te se iskreno nadam da ćemo se vidjeti za mjesec dana. Kod Terezinog polja izlazimo iz naše zemlje, te južnom Mađarskom kroz Baju i Szeged vozimo prema Rumunjskoj. Noćimo u hotelu Bad (tako ga je prije dvije godine imenovala Dolores jer je umjesto Bar pročitala Bad) u rumunjskom pograničnom gradu Nadlacu.

Rumunjska

Neraspoloženi zbog lošeg vremena ulazimo u kišnjake. Današnji plan je proći ci-

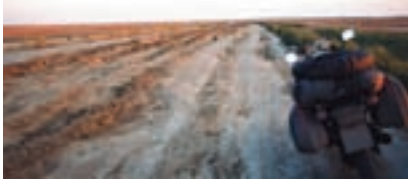
Istočna Rumunjska, pokrajina Moldavija - nedjeljni sajam

Moldavija, glavni grad Chisinau

Kazahstan, kroz ovo je nemoguće proći (glavna cesta!!)

Rusija, kroz stepu Prikaspijske nizine

Rusija, Volgograd

Rusija, u delti Volge

cesti!

jelu Rumunjsku poprijeko, a to zbog kiše neće biti jednostavno. Ručamo u od prije mi poznatom turskom restoranu kod Sibiu, a osoblje me pita gdje su obećane fotke od prošli puta. Nisu još gotove, dobiti ćete ih sigurno, obećavam im. Obećanje sam nakon povratka i ispunio. Pojeli smo turski specijalitet "otomanski lonac", popili po pivu i nastavili po skliskim cestama kroz Transilvaniju prema Brašovu. Kiša je konačno stala, a između Onestia i Vaslui (to je rumunjska pokrajina Moldavija) i vrijeme kao da je stalo. Ovdje u Istočnim Karpatima, izvan glavnih putova, automobila gotovo da i nema. Vozimo kroz sela s malim drvenim kućicama, susrećemo stoku svih vrsta, a prijevozna sredstva su isključivo volovska ili magareća zaprežna vozila. Cesta je uska, koliko-toliko dobra, ali vozimo polako radi zavoja i životinja na cesti. Spustili smo se s planine u Vaslui i nasred ove divljine našli motel za koji ne možemo vjerovati da ovdje postoji. Nov, čist i uredan za svega 300.000 leia (60 kuna) po osobi. Odlična večera je isto tako bila vrlo jeftina, s dvije pive po osobi oko 16 kuna. Pitali smo se da li je moguće da će u Aziji biti još jeftinije? (Skoro da i nije bilo).

Moldavija ili otimanje novaca putnicima

Ujutro su motori još uvijek pred motelom, a na njima i sve naše stvari. Obećali su da će paziti na njih. Kiša pada, cesta je toliko skliska da jedva vozimo. Nedjelja je, stajemo kraj sajma u jednom selu koji izgleda kao kod nas od prije 50 godina. Prodaje se stoka, zaprežna kola i sve ostalo uz to. Zanimljivo. Još nekoliko kilometara i stojimo na rumunjsko-moldavskoj granici. Preko rijeke Prut ulazimo u prostor bivšeg Sovjetskog Saveza. Iako naša zelena karta vrijedi i za Moldaviju, službenica od nas traži 10 dolara. Za što? Ne zna objasniti. Novac stavlja u džep. Počelo je otimanje novaca, tako će ubuduće biti na mnogo granica. Moldavija nas je dočekala u kiši, s cestom od betonskih blokova. Vozimo po praznoj cesti oko 100 na sat uz strahovito treskanje naših vilica i amortizera. Ponekad skaćemo i do metar u zrak. Nikakvog naselja nema sve do stotinu kilometara udaljenog Kišineva (Chisineu), glavnog grada. Ulazimo u centar i doživljavamo prvi sukob sa još uvijek komunistički nastrojenom policijom. Tjeraju nas iz centra uz upite zašto fotografiramo. Ionako nismo imali volje ostati u tom gradu sa sivim,

tmurnim zgradama. Jedino je centar koliko-toliko ureden. Kiša pojačava tempo. Potpuno mokri zaustavljamo se radi ručka. Nešto dalje dolazimo na granicu koja nije ucrtana u našim kartama. Ja sam, dođuše, čuo za Transdnjestriju, međunarodno nepriznatu državu istočno od rijeke Dnjestar, ali sam mislio da je to još uvijek dio Moldavije. Onako mokre, Transdnjestrijci su nas ugorali u nekakvu malu kancelariju i tražili od svakog 35 dolara za vizu. Nema nam druge, nego platiti, jer obilazak Transdnjestrije bi proizuo put za oko 400 kilometara i to po ovom vremenu. Ipak smo se pobunili oko cijene, te smo platili "samo" 25 dolara za svakog. Nakon što su nam se smilovali i strpali novac u džep, nisu utisnuli ikakvu vizu u putovnicu. Navlačimo mokru odjeću i krećemo, ali samo 50 metara dalje opet nas zaustavljaju i opet moramo nešto platiti, ovaj puta samo 7 moldavskih leia, tj. 6 kuna. Pitaju nas koliko smo platili onima prije njih i hvataju se za glavu. Ne mogu nam pomoći, to je ovdje tako. Ponovo navlačimo mokre stvari i preko rijeke Dnjestar ulazimo u Moldavsku Republiku Transdnjestriju, tako se službeno zove. Nekoliko kilometara dalje smo opet u kancelariji, Georg i ja, ovaj put u policiji. Optuženi smo da smo prešli preko pune linije prilikom skretanja. Da, točno je da je linija isprekidana, ali mi smo prošli baš preko pune koja završava 20 centimetara prije početka isprekidane. Nakon prijetnji strogog policajca da će nas odvesti do policijske postaje u glavnom gradu, sa početnih 50 dolara kaznu skidamo na 10 dolara za svakog. Možemo dalje, ali dolke, pitamo se. Ako se tako nastavi, otet će nam sav novac. Po pljusku prolazimo kroz glavni grad Tiraspol, cilj nam je samo što prije izaći iz ove banditske države. Granica prema Ukrajini nije daleko, a na granici novi šokovi. Slijedi oko dva sata natezanja kod Transdnjestrijaca koji nas najprije pitaju gdje su nam potvrde o plaćenju ekologiji. Nemamo ih, naravno slijedi kazna. S početnih 20 dolara spuštamo na 10 dolara za sve. U slijedećoj kancelariji komunistička faca u zelenoj odori sa velikom zelenom oficirskom kapom pola sata lista naše putovnice, bezbroj puta od početka do kraja. Čeka novac koji mu mi baš i nismo spremni dati. Na kraju, kada je valjda već i njemu pustilo strpljenje, pita gdje su nam potvrde da smo zdravi. Nemamo ih, kaznu opet spuštamo na 10 dolara.

Kod Ukrajinaca procedura traje isto tako dugo, ali oni nisu lopovi. Kroz cijelu Ukrajinu kontrolirali su nas bezbroj puta, ali

Ukrajina, Odessa-Crno more

Transdnjestria, glavni grad Tiraspol

Ukrajina, Mykolajiv (Nikolaev)

Rusija, preko rijeke Don

Rusija, pred Volgogradom

Rusija, susret sa Sergejem

drugih problema nije bilo, nikada od nas nisu tražili novac. A svakih 40-50 kilometara policija ima svoju kontrolnu točku na kojoj se mora stati, onda oni postavljaju bezbroj (glupih) pitanja, upisuju nas u evidenciju, pa se tek onda može dalje. To je tako kroz sve daljnje zemlje u koje putujemo, a koje su bile u sklopu Sovjetskog Saveza. Put nas vodi do Odesse, velikog lučkog grada. Stižemo u sumrak, vozimo po ulicama punim rupa do centra, te do obale Crnog mora. Nevrijeme je, visoki su valovi, tako da je na plaži tek pokoji šetač. Vozimo centrom koji je za razliku od predgrađa prilično uređen i lijep, te tražimo mogućnost noćenja. Na izlasku iz grada nalazimo derutne bungalove u kojima nam kiša kroz strop pada u sobu.

Rusija

Kiša pada sve jače. Ođadamo planirani posjet centru Odesse, pa kroz beskonačnu ravnicu vozimo prema istoku. Cesta je ravna, srednje kvalitete, a neprestano prestižemo kolone kamiona i autobusa koji na blagim usponima i kod pretjecanja ispuštaju oblake crnog dima. Što se tiče opisa Ukrajine, da se ne ponavlja, u potpunosti

se slažem sa dojmovima mojih prijatelja iz Punata?? objavljenih u putopisu u Moto Pulsu br. 46. Prošli smo tako kroz Nikolaev, kroz Novu Kahovku preko rijeke Dnjepr, kroz Melitopol, te smo stigli na obalu Azovskog mora. Odmah uz obalu su nepregledne oranice, tako da o ljepoti i o nekakvom turizmu tu nema niti govora. Mariupol je veliki grad koji nam je ostao u sjećanju po ogromnim zahrđalim tvornicama i takvom smogu da nam je bila muka proći kroz njega. Ne mogu zamisliti da tu žive stotine tisuća ljudi. Novoazovsk je posljednji grad pred granicom, tu trošimo zadnje grivne za benzin. Prelazak granice je bez problema, osim što treba računati na nekoliko sati izgubljenog vremena. Kod Rusa se malo komplicira jer traže da obavezno osiguranje za motocikle (od sada na dalje naša zelena karta je nevažeća) plaća se u rubljima, a nigdje nema mjenjačnice. Na kraju po nepovoljnom kursu mijenjamo kod jednog carinika, te smo u devet navečer napokon u Rusiji. Motel (privatni) nalazimo odmah na granici, ali niti oni ne primaju ništa drugo osim ruske valute rublje. Tako dajemo eure dvanaestogodišnjaku koji radi u motelu, te on trči na ukrajinsku

stranu mijenjati novac, jer je tamo mjenjačnica. Pri tome je za sebe zadržao ogroman postotak.

Otimačina se nastavlja

Taganrog je grad na obali Azovskog mora u koji skrećemo u potrazi za bankom. U kafiću gdje pijemo jutarnju kavu (i malu votku, jer smo u Rusiji) upoznajemo Stanislava, domaćeg bikera na Hondi VF500, u crnom dotrajalom "Erbo" kožnom kombinezonu i sa spektakularnim stilom vožnje u zavojima, kao kod GP vozača iz 60-tih godina, što smo vidjeli dok nas je vodio iz grada. Priča nam o bikerskoj sceni u Rusiji. Osim njega, u Taganrogu je još deset bikera sa starijim japanskim motorima, a jedan biker ima FJ1100, kao što je i moja. Priča nam o poteškoćama prilikom nabave rezervnih dijelova, ali tko ima dovoljno para, a takvih je malo, relativno jednostavno sve potrebno naruči iz Moskve. Vodi nas iz grada, a Georgu i dalje šalje SMS poruke sa pitanjima o našem putu.

Ceste u Rusiji su dobre. Nakon Rostova na Donu počinje autoput, ali treba ipak paziti jer pješaci neprestano pretrčavaju preko puta. Zaustavljamo se na benzinskoj,

Rusija, delta Volge, trajekt preko Buzana

Kazahstan, selo u stepi

Rusija, Volgograd - sjećanje na najveću bitku 2. svjetskog rata

Kazakhstan, preko rijeke Oral u Aziju**Rusija, pogled na Kazakhstan preko rijeke Kigač**

benzin je po 12 rubalja. Za 1 euro dobili smo 34 rublje. Pored autoputa vidimo nekakav veliki sajam, ali i štandove s hranom. Ispred "kusaone" (gostione) sklepane od dasaka naručujemo šašlike, kako ovdje zovu ražnjiće, te odličnu Baltik pivu. Dižemo se, želimo dalje, a kraj naših motora je parkirana FJR1300! Prvi pravi biker na našem putu. Ne možemo vjerovati, tablica je ruska! Sergej s djevojkom stiže iz Sibira, gdje radi na naftnim poljima, a dovde je prošao već 14.000 kilometara. Na putu su za Ukrajinu. Oboje nose najmoderniju moto opremu (Shoei, Arai i IXS) i čude se kada na našim motorima vide šatore. Pitaju nas spavamo li zaista u šatorima?

Nekoliko desetaka kilometara dalje Rusija nam ne izgleda više idilično. Na policijskoj kontrolnoj točki smo. Mladi arogantni policajac nas tjera u svoju kancelariju. Ne miriše na dobro. Nabraja nam naše greške: stali smo malo dalje nego što je trebalo, nemamo nekakvu nama nepoznatu deklaraciju, a i pijani smo, što je ustanovio tako da smo mu iz neposredne blizine morali puhati u lice. To stoji svakoga 200 američkih dolara. Nakon pola sata uvjeravanja prolazimo sa 50 dolara za sve. Na slijedećoj kontroli malo smo oprezniji, pa se zaustavljamo točno na crti. Ali, kako kažu, pratili su nas dalekozorom, pretjecali smo na prijelazu preko pruge (nismo!). Opet gubimo ne znam koliko vremena, te kaznu sa 200 eura spuštamo na 50 eura. Nije nam

svejedno, imamo još preko tisuću kilometara Rusije, ako svagdje toliko platimo, neće biti dobro. Na sreću, dalje je bilo bez kazni. Navečer smo stigli u Volgograd. Tražimo hotel, vode nas u centar, u Hilton. Soba stoji 200 dolara. Vic! Dva sata trebalo nam je da nađemo kamp koji nije koštao ništa, a bili smo jedini u šatorima. Uz to smo se u restoranu kampa jeftino najeli.

Grad pod opsadom

Volgograd! Ostajemo do podneva, tu se ima što vidjeti. Tko nije čuo za bitku za Staljingrad u Drugom svjetskom ratu? Poginulo je oko 3.000.000 ljudi, a Hitler, tj. njegova vojska nije mogla dalje kroz Rusiju, ovdje su bili zaustavljeni. Cijeli grad je u znaku te bitke. Najprije odlazimo do Volge, najveće ruske rijeke. Promatramo mnogobrojne teretne brodove kako lijeno gmižu blatnom rijekom. Jedan dio grada ostao je srušen kao sjećanje na bitku. Tu je i muzej i tenkovi koji su se proslavili u obrani grada. Najpoznatiji je Otvjet (Duh) Staljingrada. Zatim se penjemo na uzvisinu iznad grada. Ulazimo u dvoranu s vječnom vatrom i počasnom stražom. Na zidu ogromne kružne prostorije popis je tri milijuna žrtava, abecednim redom. Svira tugaljiva boljševička muzika, a dvoje starih ljudi plače. I to sve 61 godinu nakon bitke za Staljingrad! Doista dojmljivo. Stubama se penjemo još više, do ogromnog spomenika kojeg smo vidjeli iz daljine. Tek kada

smo kod kuće gledali fotografije i vidjeli kako je čovjek pored spomenika malen, mogli smo shvatiti veličinu tog remek-djela sovjetskih umjetnika.

Od centra Volgograda (ili Staljingrada ili Caricina, trećeg imena za grad), pa do izlaska iz grada Yamahom sam izmjerio 46 kilometara, toliko je grad velik. Ali, periferija je prava socijalistička, sa sivim derutnim zgradama, s poluporušenim zatvorenim tvornicama, sa zahrđalim debelim cjevovodima i s lošim putovima punim rupa. Loša cesta je ostala i nakon izlaska iz grada kroz stepu Prikaspijske nizine. Uz Volgu do Astrahana samo su rijetka naselja. Zaustavljamo se u jednoj primitivnoj krčmi i pitamo što ima za jelo. Nabrajaju nam nerazumne nazive jela i što nam preostaje nego naručiti nešto od toga. Dobivamo gustu juhu s povrćem i malo mesa. Oko motora je gomila ljudi. Svi žele znati odakle smo i kamo ćemo. Ja im izrecitiram ono što sam ponovio do sada bar stotinu puta, a kada čuju da idemo za Kazakhstan, jedan od njih vadi iz džepa metak, prislanja si ga na čelo i kaže da ćemo baš tako završiti. Pogledali smo se, još uvijek imamo vremena okrenuti se jer imamo još jednu ulaznu vizu za Ukrajinu... Nastavljamo po kiši, a navečer u Astrahanu, gradu na delti Volge u Kaspijsko jezero, nalazimo "gostinicu" (hotel) za ne baš male novce, ali nemamo izbora radi lošeg vremena. Odurna baba na recepciji ne že-

Kazakhstan, 2 kilometra u 2 sata kroz mokru ilovaču**Kazakhstan, benzinska crpka****Kazakhstan, kroz stepu**

li primiti ništa osim rubalja, kojih naravno nemamo dovoljno, pa teškom mukom pristaje da platimo ujutro. Dobivamo delux apartman u zgradi s visokim hodnicima, u stilu staljinističkog doba. Naša delux kupaona nema tople vode, ali tuširati se moramo, sutra prelazimo u Kazahstan, u još veću neizvjesnost. U gradu smo našli simpatičan i jeftin restoran, a pri povratku prema hotelu čudili smo se otvorenim šah-tovima nasred ceste. To lopovi krađu poklopce i prodaju ih kao staro željezo. Preko noći naši motori bili su zaključani u dvorištu hotela, naravno uz debelu napojnicu portiru.

Prvi susret s pustinjom

Lovu mijenjamo kod švercera jer nam ne daju putovnice koje nam trebaju da bismo legalno mijenjali u banci. Doručko-vaona u hotelu je puna, pa nas kao strance vode u posebnu prostoriju. Dobivamo doručak i račun. Zašto račun, pa doručak je uključen u cijenu noćenja?? Da ali ne u ovoj prostoriji!

Razgledavamo znamenitost grada As-trahanski Kremelj, te tražimo put prema kazaškoj granici. Dolazimo na skelu preko rijeke Buzan, jedne od rijeka koje čine deltu Volge. Skela je toliko skliska od ilovače koju su nanijeli automobili, da jedva hodamo. Još veći problem bio je izvući sva tri motora ponovo na cestu. Blatni do koljena nastavljamo do sljedeće skele preko rijeke Kigač. Srećemo prvo vozilo s kazaškom tablicom, terenski VAZ. Putnik iz vozila je biker, svlači majicu i pokazuje šipku koja mu viri iz ključne kosti. To je posljedica pada sa Jawe u stepi. Nakon prelaska skelom cesta nestaje. Vozimo putem od ilovače kroz pustinju Kum Menteke, prvu pustinju na našem putu, tu su i prve deve i ništa nam nije jasno. Svi nam pokazuju da zaista idemo prema Kazahstanu. Nakon nekoliko kilometara borbe kroz ilovaču dolazimo na granicu. Mladi ljubazni vojnik nam objašnjava da je ova granica važeća samo za domaće stanovništvo, a mi se moramo vratiti natrag skelom preko Kigača, te još jednom na skelu pa ćemo biti u Kazahstanu, sve skupa oko 50 kilometara. Tako je i bilo, obavljamo dugotrajne carinske formalnosti na granici. Stanovništvo je sada već potpuno drugačije, svi su kosooki. Neljubazna dama u mjenjačnici nam želi promijeniti samo novča-

Kazahstan, preko 1.000 kilometara ovako

nicu od 50 dolara u komadu, a za druge novčanice ne želi niti čuti, kao niti za euro. Ljutito zatvara svoj prozorčić, te ne želi više razgovarati s nama. Za danas će nam biti dosta, benzina imamo dovoljno još iz Rusije. Krećemo s granice, cesta je išarana dubokim rupama. Niti nakon nekoliko daljnjih kilometara situacija se ne mijenja. Vozimo puževom brzinom rastrganim asfaltom, kao prije nekoliko godina u Albaniji ili Gruziji. Još niti ne sanjamo što nas sve čeka u Kazahstanu!

Nešto kasnije skrećemo u selo, potrebne su nam neke namirnice jer se približava noć. Nađemo "magazin" u selu drvenih kućica i blatnih ulica i kupujemo kruh, vino i vodu. Opoljteni smo ljudima, tako nešto oni još nisu doživjeli. Potom tražimo pored ceste u pustinji mjesto za kampiranje, skrećemo u mekani pijesak, pa između kamila, konja i krava, koji se slobodno kreću stepom, ostajemo zakopani. Teškom mukom se vraćamo na cestu, ušli smo u vojno područje, na što nas upozoravaju hrđave ploče. Nekoliko kilometara dalje konačno slažemo naše šatore izvan vidokruga ceste, iza jedne manje dine. Desetine kilometara oko nas ništa, samo nepregledna pustinja, te uživamo u juhama koje smo uzeli od kuće i u dobrom kazaš-

kom crnom vinu. U noći nas budi njsak konja koji šeću oko nas, a kasnije i kiša!!

Susret s Azijom - dva sata za dva kilometra

U kišnjacima i s kacigama na glavama pakiramo naše stvari na motore. Cesta je sve lošija, a uz to su rupe ispunjene vodom. Kroz pustinju Kum Buzana kiša još uvijek pada. Trebalo nam je pet sati da stignemo do 200 kilometara udaljenog grada Atyrau. Iznenadeni smo ljepotom i urednošću grada. Glavni trg je posebno zanimljiv, tu je velik spomenik nekim njihovim ratnicima, te bijelo-plava džamija. U toku je snimanje emisije za TV, pa je, naravno, čitava kosooka ekipa s kamerama oko nas. Dajemo kraći intervju, te na kraju u dogovoru sa režiserom, mašemo gledateljima kazaške televizije. Pitamo ljude s televizije, obzirom na izuzetno dobre ceste u gradu, kakav je put dalje. Loš, isto kao dosad, biti će kroz cijeli Kazahstan. E, sad smo već zabrinuti, pred nama je još oko dvije i pol tisuće kilometara kroz ovu zemlju, na ovo zaista nismo računali. Problem je u tome da mi imamo točno određene datume u našim vizama ulaska i izlaska u daljnje zemlje Centralne Azije. Natrag više ne možemo, potrošili smo vizu za Rusiju,

Kazahstan, benzinska crpka

Kazahstan, restoran

Kazakhstan, zabranjeno pretjecanje!

znači povratak kući moguć je jedino prema istoku. U Atyrauu smo našli restorančić koji bi se mirne duše mogli nalaziti bilo gdje u Zapadnoj Europi što se tiče ambijenta i hrane, tj. kazaških specijaliteta, samo da još malo uredi sanitarni čvor. Dvije egzotične kosooke kelnerice vrhunski rade svoj posao, a mi onako mokri pručavamo daljnji tijek našeg puta. Još tankanje u gradu (benzin je isključivo 76 oktana), pa po nevjerojatno kliskoj cesti dolazimo na most preko rijeke Oral (po našem Ural), prirodnoj granici Evrope i Azije. Slijedeća tri tjedna biti ćemo stanovnici najvećeg kontinenta.

Udaljavamo se od obale Kaspijskog jezera, kojeg na žalost nismo vidjeli, iako cesta vodi vrlo blizu uz jezero. Niti jedan put ne vodi prema obali, a po mokrom pijesku je nemoguće i krenuti, a kamoli voziti. Približavamo se gradu Makatu i sve je više naftnih bušotina oko nas. Makat je središte bušača crnog zlata, a za nas je to grad kojeg ćemo dugo, dugo pamtit. U gradu asfalt potpuno nestaje, cesta se pretvara u put od ilovače, a mi nemamo drugog izbora nego proći kroz to. Ali to je po kiši sa našim motorima nemoguće, čak su i BMW-i stali. Guramo jedan drugoga, padamo (to su lakši padovi u mekanu ilovaču,

pa se nije ništa dogodilo), psujemo, a mokri smo dvostruko: izvana od kiše, iznutra od znoja. Da ne duljim, za dva kilometra trebalo nam je dva sata, dok se konačno nismo dočepali kakvog-takvog asfalta pokrivenog slojem ilovače, po kojem dalje vozimo brzinom pješaka. Prva prilika za dati gas opravdala je moje bojazni: u ilovači sam spržio kuplung, tj. u četvrtoj je motor zaurao i ostao na mjestu. Sumrak je, još uvijek vozimo slalom u blatu, nastojim oprezno baratati s gasom i kuplungom, panika mi je u glavi, baš kuplung lamele nemam sa sobom...

Moramo negdje prenočiti, vani je to nemoguće, jer je sve u blatu. Zaustavljamo se kod baraka bušača nafte, šefa nema, a radnici nas ne smiju pustiti unutra. Skrećemo u prvo selo, prilazi nam klinac, pitamo ga za spavanje. On zove svoju babu, baba traži 1.000 tengi (40 kuna). Može, krećemo motorima prema dvorištu. Ali, baba je počela vikati: tenge, tenge!! Shvatili smo, prvo treba platiti, onda možemo u kuću. Baba se smirila tek kada je dobila 1.000 tengi te nas uvela u čistu sobu u kojoj nije bilo ničega osim tepiha. Skinuli smo s motora naše vreće i to je bio naš raj za ovu noć. Prije spavanja smo otišli u krčmu preko puta i naručili jelo i piće. Lokalni pijan-

ci nas pitaju dali ćemo im platiti pivo. Naravno da hoćemo. Drže se za srca koliko im je drago. Naručujemo još jednu rundu, a nakon toga na naš od dasaka sklepani stol stiže boca votke. Mašu nam da je to od njih, a mi ih zovemo da konačno sjednu k nama. Na odlasku se svi držimo za srca, po kazaški! U noći nas u kući budi vika. Glava obitelji vratio se pijan. Cijela obitelj se potukla i to pred vratima naše sobe. Nesnosna buka trajala je više od jedan sat. Nas nitko nije dirao.

Stepa puna kamila

Kiša je stala, tražimo benzinsku. Pita-mo u prvom selu. Vode nas do kamionacisterne, nasred blatne livade. To je benzinska. Toče najprije iz cisterne u karnistere, pa zatim kroz zahrđali lijevjak u naše rezervoare. Benzin stoji preračunato oko 2,5 kune za litru, a pošto je samo 76-oktanski, dolijevamo Silkolenov PRO Boost, poboljšivač oktanskog broja goriva, kojeg smo među ostalim Silkolenovim proizvodima dobili kao sponzorstvo za ovu avanturu. Gorivo je ipak toliko loše da kod niskih okretaja mašine lupaju kao da je netko nešto u njima zaboravio. Naročito je to izraženo kod BMW-a. Ne smijemo pretjerivati niti sa visokom okretajima, a u ovim uvjetima to je i tako nemoguće. U stvari je problem što uvijek moramo voziti baš s vrlo niskim okretajima, a ja moram paziti na kuplung tj. ne smijem dozvoliti da proklizava.

Nastavljamo kroz blato i rupe, kroz stepu punu kamila. Za stotinu kilometara potrebno nam je tri sata. Opet jedemo nekakvu juhu u svratištu pored ceste, jer se za nešto drugo nemamo živaca dogovoriti, a onda dalje, samo dalje. Prošavši pustinju Podupalski ūstirti, predvečer smo u gradu Oktjabrsku, zaustavljamo se u krčmi. Konačno se pojavio signal na mobilu, te uspijevam dobiti Dadu koja je upravo na susretu na Hvaru. Signal se u Kazakhstanu javlja samo pored velikih gradova, a takvi su svakih nekoliko stotina kilometara. Dogovaramo da mi avionom pošalje kuplung lamele u Turkmenistan, nada se da će ove moje izdržati do tamo.

Martin, koji je uvijek gladan, naručuje ručak, a nakon njega i mi, iako to nismo planirali. Naručujemo i piće. Uskoro stiže kelnerica Gulia, Uzbekistanka, s još tri piva od simpatizera za susjednim stolom. Stiže i policajac i ugleda pun stol piva (upravo smo razgovarali kako smo Kazakhstanom prošli tisuću kilometara, a nismo vidjeli niti jednog policajca), te pita tko od nas zna ruski. BMW-aši pokazuju na mene, hrvatski i ruski su dvadeset posto slični, pa su Austrijanci sretni da sam ja s njima, jer se mogu dogovoriti na ruskom jeziku, kojim se ovdje većina služi. Policajac postavlja uobičajena pitanja: odakle i kamo, te strogo pita znamo li da ovdje nije dozvoljen alkohol prilikom vožnje. Naravno daznamo, pa mi ćemo ovdje spavati! I tako silom prilika iza krčme podižemo šatore, ionako će uskoro mrak. ■

Kazakhstan, nepregledna stepa

